

27 marca 2020 r.

Kryzys w gospodarce w wyniku stanu zagrożenia epidemicznego – podsumowanie ankiety w branży wydawniczo-księgarskiej

Polska Izba Książki poprosiła właścicieli firm i osoby zarządzające firmami branży wydawniczo-księgarskiej o wypełnienie ankiety. Jej celem była ocena skali problemów i zagrożeń w okresie zagrożenia epidemicznego. Kwestionariusz był anonimowy. Przeprowadzony został między 23 a 27 marca 2020 r.

Jak wynika z badania, epidemia koronawirusa wywarła bardzo negatywny wpływ na branżę książkową. Potrzebne są jak najszybsze działania ze strony rządu, bo wielu firmom grozi kryzys płynnościowy, a nawet bankructwo. Najważniejszym celem powinno być zapewnienie firmom ochrony miejsc pracy i płynności finansowej, aby mogły one na bieżąco regulować swoje zobowiązania i nie pogłębiać kryzysu. W tym trudnym czasie niezwykle potrzebna jest branżowa solidarność.

W ankiecie wzięło udział 191 przedstawicieli rynku książki. Przeważały głosy księgarzy i wydawców.

Blisko 70 proc. ankietowanych stanowili mikro przedsiębiorcy, zatrudniający do 9 pracowników. W tej grupie było aż 83 przedstawicieli księgarń stacjonarnych i antykwariatów i blisko 40 przedstawicieli wydawnictw.

Ponad 70 proc. badanych odczuło dramatyczny spadek sprzedaży od okresu bezpośrednio poprzedzającego wprowadzenie stanu epidemii w Polsce w piątek 13-go marca.

34 proc. ankietowanych zadeklarowało, że wszyscy pracownicy w tej chwili pracują, 66 proc. pracuje w niepełnym składzie. Blisko połowa pracowników nie świadczy pracy zdalnie, dotyczy to w przeważającej części księgarzy.

Jak wynika z ankiet przedstawiciele branży patrzą w przyszłość z dużą niepewnością. Blisko 1/3 ankietowanych nie wie jeszcze, ile proc. pracowników może być zwolnionych, jeśli okres epidemii będzie trwać do końca kwietnia. 26 proc. deklaruje, że nie planuje zwolnień, a 16 proc. – że zwolniona może być nawet cała firma.

Natomiast jeśli stan epidemii utrzyma się do końca czerwca, to aż 64 proc. ankietowanych zapowiada zwolnienia, w tym 27 proc. ankietowanych zapowiedziało likwidację całej firmy.

27 marca 2020 r.

42 proc. badanych zakłada, że może ogłosić bankructwo, jeśli stan epidemii potrwa do końca kwietnia, tyle samo osób deklaruje z całą stanowczością, że nie. 17 proc. opowiedziało się zdecydowanie za ogłoszeniem bankructwa.

2/3 ankietowanych zapowiada już, że firmie grozi kryzys płynnościowy, „być może” odpowiedziało 21 proc. 11 proc. badanych jest pewnych, że ich firma utrzyma swoją stabilność. Optymistycznie wypowiedzieli się przedstawiciele wydawnictw i księgarń internetowych.

Obniżenie wynagrodzeń pracowników zapowiada blisko połowa ankietowanych, 32 proc. waha się, stanowczo nie odpowiedziało 22 proc.

Ponad połowa ankietowanych zapowiedziała, że już w marcu nie będzie w stanie regulować płatności swoim kontrahentom, nieco mniej zapowiada brak płatności składek ZUS, płatności za czynsz/wynajem i płatności VAT i innych podatków.

Natomiast w kwietniu uregulować płatności swoim kontrahentom nie będzie w stanie 65 proc., ponad połowa ankietowanych nie zapłaci składek ZUS, podatków i nie ureguluje płatności za czynsz/wynajem.

W ankietach poproszono również o sugestie odnośnie do działań pomocowych z poziomu władz centralnych, samorządowych oraz branży.

Najwięcej głosów było za czasowym zwolnieniem wszystkich firm ze składek ZUS, a także zwolnienie przedsiębiorców z podatków (CIT, PIT, w tym od nieruchomości – tu apel do samorządów; zniwelowanie VAT), opowiadano się za redukcją/umorzeniem czynszów i dopłatami do wynagrodzeń.

Ankietowani apelowali o wprowadzenie ustawy o stałej cenie książki i zniesienie podatku VAT na książki.

Wielu ankietowanych opowiadało się za tym, aby przenieść zakupy dokonywane przez instytucje samorządowe (biblioteki, szkoły) na lokalne księgarnie i wydawnictwa.

Zasugerowano przesunięcie terminu spłat za towary, odroczenie terminów płatności, solidarność dostawców z odbiorcami (nieskracanie terminów płatności i zmniejszanie limitów kredytów kupieckich).

Oczekiwania wobec Rady PIK – złożenie wniosku o zlikwidowanie podatku VAT na książki. Postulowano o wprowadzenie stałej ceny książki, wprowadzenie podręczników do księgarń, lobbowanie przeciwko morderczemu rabatowaniu sprzedaży.

Podsumowanie ankiet

Procentowy udział poszczególnych przedstawicieli branży

księgarnia stacjonarna i antykwariat	42,9%
wydawnictwo	40,8%
księgarnia internetowa	6,8%
dystrybutor	2,1%
drukarnia	1,6%
fundacja	1%
hurtownia	1%
organizator targów	0,5%
sieć księgarska	0,5%
dystrybutor książki, hurtownik i sieć księgarska	0,5%
Księgarnie stacjonarne, hurtownie, dystrybutor książki, księgarnia internetowa	0,5%
wydawnictwo, księgarnia internetowa, studio nagrań audiobooków	0,5%
Agencja literacka	0,5%
Agencja wydawnicza	0,5%

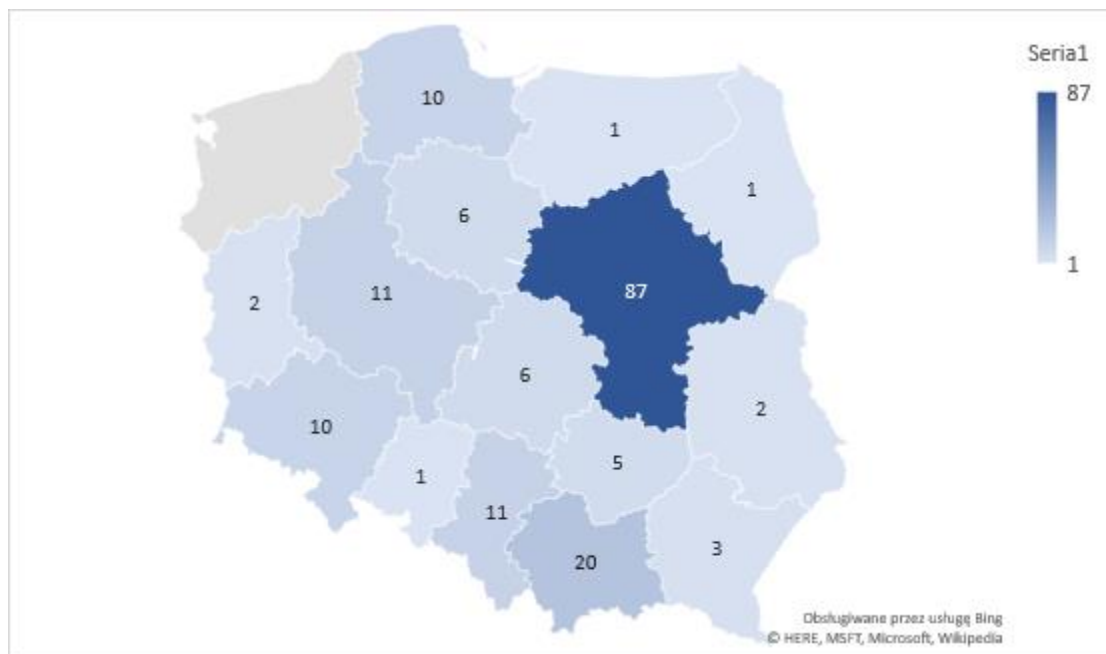
Ilu pracowników zatrudniam w firmie (umowa o pracę + umowa zlecenie)?

1-9 pracowników	70%
10-49 pracowników	19%
50-249 pracowników	10%
250 + pracowników	1%

Dane lokalizacyjne

Najwięcej respondentów pochodziło z wydawnictwa mazowieckiego – 47 proc. Nie było natomiast ani jednego respondenta z województwa zachodniopomorskiego.

mazowieckie	49%
małopolskie	11%
śląskie	6%
wielkopolskie	6%
dolnośląskie	6%
pomorskie	6%
kujawsko-pomorskie	3%
łódzkie	3%
świętokrzyskie	3%
podkarpackie	2%
lubelskie	1%
lubuskie	1%
opolskie	1%
podlaskie	1%
warmińsko-mazurskie	1%

W ankiecie pytano o to, **czy zakaz zgromadzeń powyżej 5. osób powoduje konieczność zaprzestania działalności?**

27 marca 2020 r.

Negatywnie odpowiedziało 96 proc. ankietowanych. 4 ankietowanych odpowiedziało twierdząco, byli to przedstawiciele księgarń stacjonarnych i internetowych, wydawcy, organizator targów.

Ponad 70 proc. badanych odczuło **dramatyczny spadek sprzedaży od okresu bezpośrednio poprzedzającego wprowadzenie stanu epidemii w Polsce w piątek 13-go marca.**

	%
Tak - dramatyczny spadek sprzedaży (-70% lub więcej)	71
Tak - odczuliśmy spadek (0 - 30%)	12
Nie	7
Nie wiem	5
Tak - silny spadek sprzedaży (-30%-70%)	4

Jaki % pracowników nie świadczy pracy w obecnej chwili? (stan na 26.03.20)

	%
Wszyscy pracują	34
75-100%	22
50-75%	17
1-25%	15
25-50%	12

Jaki % pracowników pracuje zdalnie?

	%
Nikt	45
Wszyscy	26
25%	15
50%	10
75%	4

27 marca 2020 r.

45 proc. pracowników nie pracuje zdalnie, a dotyczy to w przeważającej części księgarzy z księgarni stacjonarnych i antykwariuszy.

Jaki % pracowników może być zwolnionych, jeśli okres stanu epidemii będzie trwać do końca kwietnia?

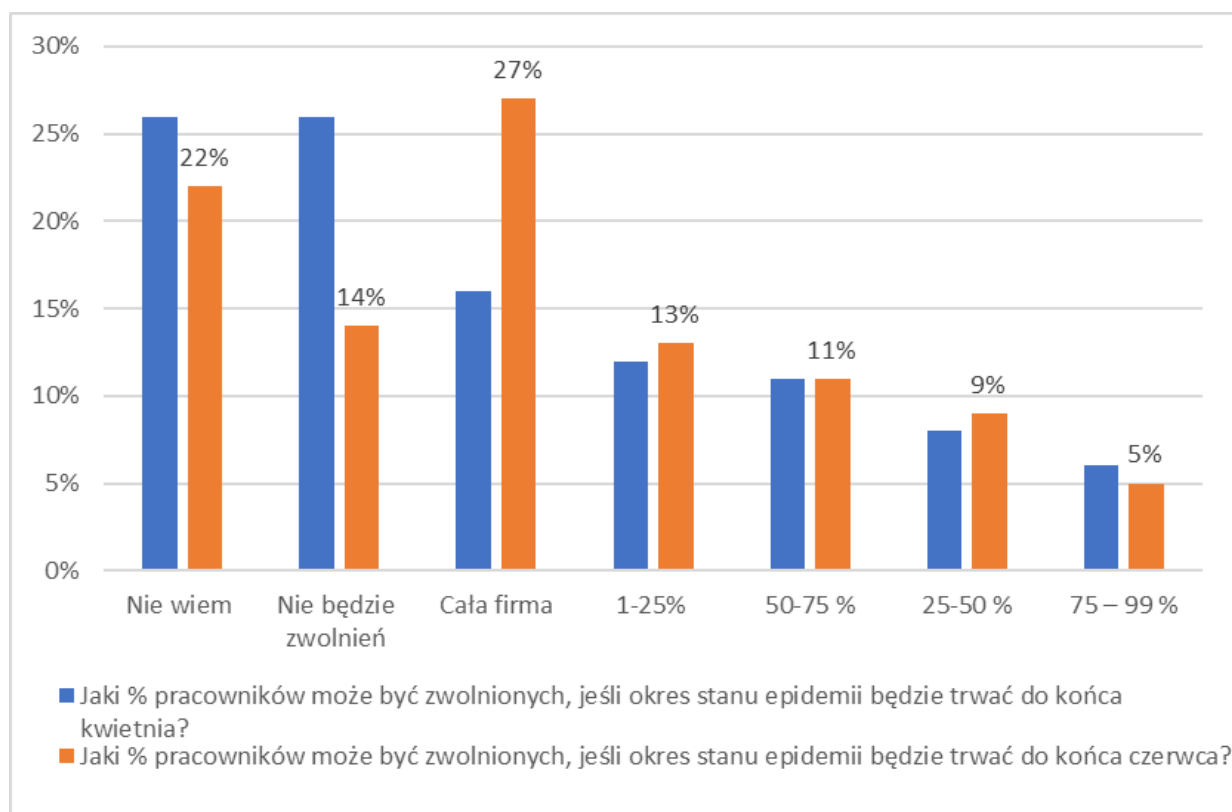
	%
Nie wiem	26
Nie będzie zwolnień	26
Cała firma	16
1-25%	12
50-75 %	11
25-50 %	8
75 - 99 %	6

Odpowiedzi „Cała firma” udzieliły księgarnie stacjonarne oraz trzy wydawnictwa, dystrybutor książki, hurtownik i sieć księgarska

Jaki % pracowników może być zwolnionych w firmie, jeśli okres stanu epidemii będzie trwać do końca czerwca?

	%
Cała firma	27
Nie wiem	22
Nie będzie zwolnień	14
1-25%	13
50-75 %	11
25-50 %	9
75 - 99 %	5

Najwięcej odpowiedzi „Cała firma” udzielono przez księgarzy i wydawców.

Czy firmie grozi bankructwo, jeśli stan epidemii potrwa do końca kwietnia?

	%
Być może	42
Nie	41
Tak	17

Twierdząco odpowiedzieli w większości przedstawiciele księgarni stacjonarnych, pięciu wydawnictw i dwóch drukarni.

Czy firmie grozi kryzys płynnościowy?

	%
Tak	68
Być może	21
Nie	11

Czy rozważają państwo zmniejszenie wynagrodzeń pracowników?

	%
Tak	46
Być może	32
Nie	22

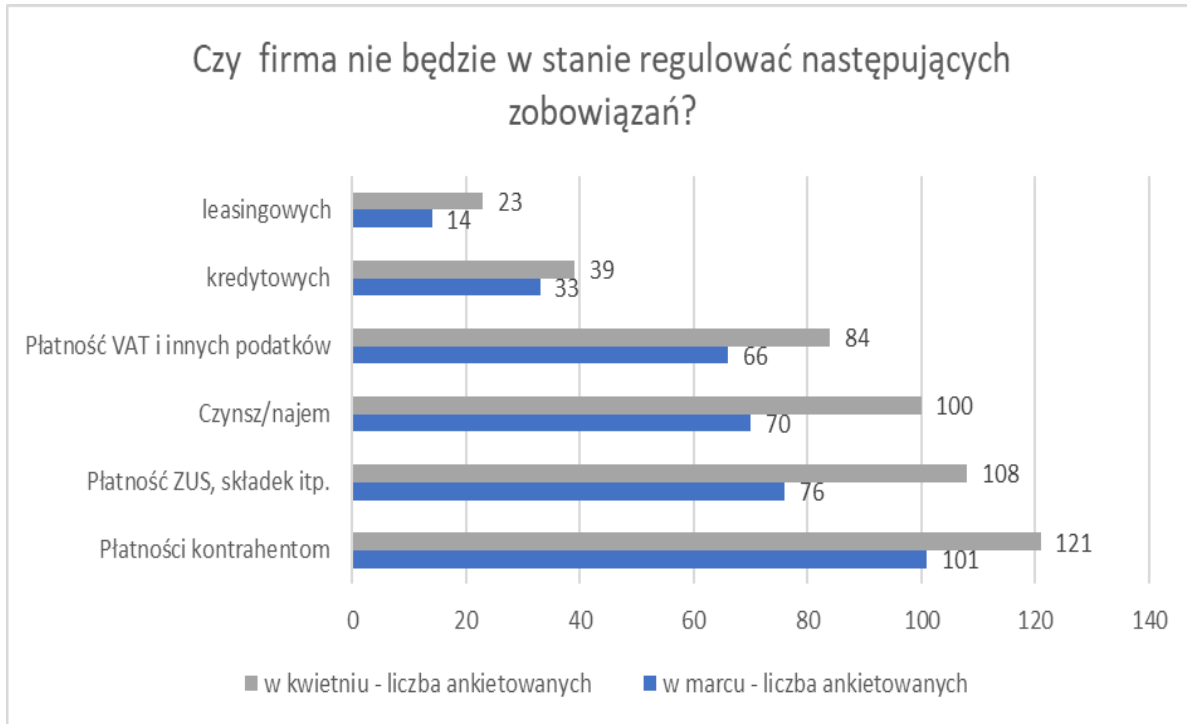
Czy w marcu firma nie będzie w stanie regulować następujących zobowiązań? (wielowybór)

	Liczba odpowiedzi
Płatności kontrahentom	101
Płatność ZUS, składek itp.	76
Czynsz/najem	70
Płatność VAT i innych podatków	66
kredytowych	33
leasingowych	14

Czy w kwietniu firma nie będzie w stanie regulować następujących zobowiązań?

	Liczba odpowiedzi
Płatności kontrahentom	121
Płatność ZUS, składek itp.	108
Czynsz/najem	100
Płatność VAT i innych podatków	84
kredytowych	39
leasingowych	23

Porównanie

Firmie grozi niewypłacalność, jeżeli jaki odsetek pracowników weźmie zwolnienie chorobowe na okres dwóch tygodni?

	%
Nie grozi nam wówczas niewypłacalność	44
ok. 60% pracowników	19
ok. 90-100% pracowników	14
ok. 40% pracowników	11
ok. 20% pracowników	7
ok. 80% pracowników	6

27 marca 2020 r.

Czy wprowadzając (-dzili) Państwo jakieś innowacyjne e-rozwiązania do obecnego modelu biznesu, którymi można podzielić się z branżą?

Działania księgarń stacjonarnych:

Rozwijanie sprzedaży przez internet

Rozszerzenie oferty o dział papierniczy i książki dla dzieci

„książka na telefon”

Spotkania on line

Obecność w mediach społecznościowych

Księgarnie internetowe:

Darmowa dostawa, obniżka cen książek

Wydawnictwa:

Maksymalizacja pracy zdalnej, telekonferencje.

publikowanie dużych fragmentów książek online

promocja na e-booki

jak najwięcej towaru do księgarń internetowych

dynamizujemy sprzedaż internetową, pozyskujemy kontrahentów spoza rynku książki

UWAGI I SUGESTIE odnośnie do potrzebnych działań pomocowych z poziomu władz samorządowych / centralnych / działań branżowych (specyficzne oczekiwania wobec Rady PIK, uwzględniając jej możliwości statutowe)

Najwięcej głosów było za czasowym umorzeniem składek ZUS, podatku VAT, podatków od wynagrodzeń i innych danin, opowiadano się za redukcją/umorzeniem czynszów i dopłatami do wynagrodzeń oraz za udzielaniem niskooprocentowanych kredytów.

Przykłady postulatów

Do administracji państwowej

„Władze poziomu centralnego: ZWOLNIENIE z płatności ZUS (na okres co najmniej jednego kwartału), ZWOLNIENIE z danin podatkowych (na okres co najmniej jednego kwartału) – należy na określony czas całkowicie znieść powyżej wyszczególnione daniny, a nie odroczyć ich termin płatności, jedynie ich zniesienie pobudzi gospodarkę do odbudowy. Radykalne obniżenie VAT na okres co najmniej 6 miesięcy, co pobudzi całą gospodarkę, od koniunktury której rynek księgarski i wydawniczy jest uzależniony”.

„Bezzwrotne pożyczki dla małych i średnich firm”

„Refundacja ZUS i pensji do wysokości najniższej krajowej dla pracowników”

„Rezygnacja z płatności ZUS (państwo) na czas epidemii tzn. od dnia zamknięcia szkół (13 marca).

Jedynym realnym zagrożeniem dla całej branży jest brak sprzedaży książek - (wyrównanie braku obrotu przez państwo)

Niezbędne jest dofinansowanie kosztów, a nie tylko przesunięcie w czasie ich spłaty, chyba że na długi okres

„zawieszenie płatności czynszów w galeriach + pokrycie pensji pracowników za czas postoj+ zawieszenie ZUS,VAT przynajmniej na 3 miesiące, odroczenie spłat podatków”

„wypłata 50% pensji pracowników pracujących etatowo”

„Natychmiastowe dofinansowanie poprzez nisko oprocentowane kredyty, najlepiej 0%”

„Dotacje z MKiDN, zakupy centralne książek ze środków MKiDN do bibliotek, zapomogi bezzwrotne dla mikroprzedsiębiorstw; Prośba o pomoc punktom w uczelniach i szkołach gdzie zawieszono są zajęcia co spowodowało dramatyczny spadek sprzedaży o ponad 75%”

„niskooprocentowane kredyty na uregulowanie płatności kontrahentom”

„pilnowanie przez władzę, by większe firmy nie zwiększały obecnie zatorów płatniczych”

„Refundacja kosztów integracji z kluczowymi dystrybutorami e-booków np. z Amazonem (zakup dodatkowych modułów do systemu księgarni internetowej)”.

27 marca 2020 r.

W ankiecie pojawił się głos, aby urzędnicy akceptowali skany umów i rachunków odsyłane przez dostawców usług – korektorów, redaktorów, tłumaczy. „Boimy się płacić na podstawie skanów w obawie, że nigdy te oryginały do nas nie dotrą i potem nie będziemy w stanie poprawnie zaksięgować kosztów. Gdyby skany mogły być ‘urzędowo’ uznawane w czasie zarazy jako księgowo poprawne dokumenty (analogicznie jak np. faktury przekazywane drogą elektroniczną w przypadku firm), to byłoby wspaniale i znacząco ułatwiło płynność pracy, utrzymanie relacji ze współpracownikami (których generalnie na rynku brakuje, więc bardzo ważne jest dla nas terminowe regulowanie im należności)”

„Pomocne byłoby uproszczenie i przyspieszenie procedur związanych z uzyskaniem nakazu zapłaty, działalnością komorników, itd. Pomocne byłoby również zawieszenie zawieranych w umowach zakazów cesji należności. Możliwość zawarcia w umowach takich zapisów zawsze premiowała nierzetelnych kontrahentów. A w obecnej sytuacji będzie wyjątkowo bolesny”.

„Gwałtowny spadek obrotów, którego teraz doświadczamy może stać się powodem do wypowiedzenia umów przez banki, czego skutkiem byłaby utrata w/w instrumentów. Gdyby doszło do takiej sytuacji, to utrata płynności dokona się nagle z dnia na dzień. I to będzie faktyczny kres działalności. Pomocą byłoby rozwiązania kredytowe, które pozwalałyby w takiej sytuacji na prowadzenia działalności”.

„Możliwość wysłania pracowników na przymusowy płatny urlop”

Ankietowani apelowali o wprowadzenie ustawy o stałej cenie książki i zniesienie podatku VAT na książki. „Klienci w znacznym stopniu przestawili się na zakupy drogą wysyłkową. Gdyby funkcjonowała Ustawa o książce mielibyśmy teraz szansę konkurować z innymi sprzedawcami internetowymi. Obawiamy się też, że taki nawyk zakupów wysyłkowych wielu klientom, po takim doświadczeniu, już pozostanie”.

Do samorządów

Apelowano o zwolnienie z podatku od nieruchomości i czynszu w okresie kryzysowym, o ulgi w daninach podatkowych.

„Ogromną pomocą byłoby umorzenie, odroczenie, lub przynajmniej częściowe zmniejszenie czynszu, co jest w gestii miasta”

„Najgorsze są opłaty stałe typu czynsz. Lokale urzędów miast mają sprawę ułatwioną, ale wynajmujący od prywatnych firm, muszą liczyć na ich dobre serce”.

Wielu ankietowanych opowiadało się za tym aby władze samorządowe dokonywały zakupów książek np. dla studentów, czy na nagrody w lokalnych księgarniach:

27 marca 2020 r.

„Przeniesienie zakupów dokonywanych przez instytucje samorządowe, tj. biblioteki, szkoły na lokalne księgarnie i wydawnictwa”.

Ważne w obecnych czasach jest wsparcie medialne księgarń, które mają/wdrożyły sprzedaż wysyłkową.

Wewnątrzbranżowe

„Intensywne promowanie książek jako ‘wsparcia duchowego’ na czas zarazy”

„Przesunięcie terminu spłat za towary”

„Odroczenie płatności w stosunku do hurtowni. Przydałby się rodzaj nieoprocentowanej pożyczki na spłatę zadłużeń z dość elastyczną formą spłaty (w sensie: małe raty)”

„Przydałaby się solidarność dostawców z odbiorcami, jakimi są lokalne księgarnie. W momencie, kiedy handel stał się dla nas jeszcze trudniejszy lub prawie niemożliwy, hurtownie niejednokrotnie skróciły terminy płatności i zmniejszyły limity kredytów kupieckich. Minima logistyczne są również za duże w stosunku do tego jak zmalało zapotrzebowanie po naszej stronie”

„Wsparcie działów e-commerce i przygotowanie kroków do odmrożenia dystrybucji oraz detalu w możliwie najkrótszym czasie”

Do Rady PIK

Oczekiwania wobec Rady PIK – złożenie wniosku o zlikwidowanie podatku VAT na książki.

Postulowano o wprowadzenie stałej ceny książki, wprowadzenie podręczników do księgarń, lobbowanie przeciwko morderczemu rabatowaniu sprzedaży.

„Rada PIK winna wnioskować do władz centralnych (rządu), aby zawieszono bezwarunkowo płatności składek na ZUS oraz zaliczek na PIT w okresie obowiązywania stanu epidemii. Innymi słowy: należy bezwarunkowo zwolnić wszystkie firmy z płatności na rzecz budżetu, aby przeciwdziałać upadłości firm i zwolnieniom pracowników. Rząd powinien zasilić ZUS i pokryć wydatki budżetowe poprzez zwiększony deficyt budżetu państwa. Wszelkie skomplikowane rozwiązania typu ‘pomoc państwa dla tych, co odnotowali straty lub spadła im sprzedaż’ okażą się idiotyczne i ryzykowne dla firm. Co z tego, że sprzedaż w firmie nie spadnie, bo wystawi ona fakturę z odroczonej płatnością, skoro za tą fakturę firma nie otrzyma zapłaty. Właściciele firm zamiast ryzykować, zwolnią ludzi i będą czekać na lepsze czasy. Wszelkie rozwiązania typu ‘dopłata państwa do pensji’ będą pożywką dla oszustów.

27 marca 2020 r.

Lepiej niech państwo zrezygnuje na kilka miesięcy ze swoich dochodów (ZUS, PIT), oczywiście pod warunkiem, że właściciel firmy utrzyma poziom zatrudnienia.

Ankieta przeprowadzona przez Polską Izbę w dniach 23-27 marca 2020 r.

Opracowanie wyników Polska Izba Książki i Biblioteką Analiz.